

Kinderrechten.nl

Wat zijn kinderrechten?

Voor iedereen die jonger dan 18 jaar is, zijn er kinderrechten. Deze rechten van het kind zijn afspraken over hoe we met kinderen moeten omgaan. De afspraken gaan over het leven thuis en op school. Over wat ouders voor kinderen moeten doen en waar de overheid voor moet zorgen. Maar ze gaan ook over gevaren waar kinderen tegen beschermd moet worden, zoals mishandeling en oorlog.

Op 20 november 1989 namen de Verenigde Naties het 'Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind' aan. In dit Kinderrechtenverdrag staan 54 artikelen met afspraken over de rechten van kinderen en jongeren tot 18 jaar. Bijna alle landen in de wereld zijn partij bij het Kinderrechtenverdrag. Nederland ook, sinds 1995. Als een land partij is bij het verdrag, moet het zich houden aan de regels die in het verdrag staan. Alle wetten van een land moeten zo worden aangepast dat ze kloppen met wat er in het verdrag staat.

Bron: <https://www.kinderrechten.nl/jeugd/alles-over-kinderrechten/>

Lars: "Vooral op het gebied van jeugdzorg en jeugdbescherming scoort Nederland steeds slechter. Ook de toeslagenaffaire, regionale verschillen in het land, positie van asielzoekerskinderen, discriminatie bij stages en het aantal kinderen in armoede laten deze daling zien."

In de rapportages over Nederland komt regelmatig terug dat Nederlandse kinderen te weinig op de hoogte zijn van hun kinderrechten in Nederland. Kinderrechten worden op school vaak besproken in de internationale context, zoals oorlogen of hongersnood. Daardoor kunnen kinderen het idee hebben dat Kinderrechten vooral over kinderen ergens anders gaan.

Luister naar kinderen

Lars zet zich sinds zijn 9e jaar in voor de kinderrechten. Hij wil vooral dat volwassenen meer naar kinderen luisteren. "Het zou gebruikelijk moeten zijn dat volwassenen naar ons luisteren. Naast het recht op een stem, zet ik mij in voor het recht op een toekomst en een kans. Dat begint allemaal bij dat kinderen weten wat hun rechten zijn. Ik merk dat kinderen heel weinig weten dat ze rechten hebben en welke deze zijn. Doordat ze die niet kennen, doen ze er ook niets mee. Kinderrechten zijn de basis voor de positie van kinderen; kennis hierover hoort algemene kennis te zijn. Ook in het onderwijs is hier te weinig aandacht voor. Het zou onderdeel moeten zijn van maatschappijleer en/of burgerschap."

Kinderen zijn zich vaak ook niet bewust van hun kinderrechten. Bijvoorbeeld hun recht op privacy bij gebruik van social media of het recht op informatie. Lars vindt dat Nederland het met name op dit recht op toegang tot informatie goed doet. Hij noemt als voorbeeld Het jeugdjournaal en de goede toegankelijkheid van bibliotheken voor kinderen. Participatie van kinderen als er in de politiek gepraat wordt over kinderrechten ziet hij als een belangrijke bijdrage om de rechten van kinderen in Nederland beter te borgen.

Het grote Kinderrechtenspel

Het Kinderrechtencollectief biedt een kaartspel voor scholen om kinderen kennis bij te brengen over kinderrechten en hun te laten zien hoe ze die kennis in de praktijk kunnen toepassen.

<https://www.kinderrechten.nl/kinderrechteneducatie>

Recht op participatie

Lars vindt het recht op participatie daarom ook een van de belangrijkste kinderrechten. Participatie heeft invloed op alle kinderrechten. Participatie betekent dat kinderen het recht hebben om gehoord te worden over zaken die invloed hebben op hun leven. Hun mening telt. Deze mening kan gaan over alle rechten die kinderen hebben. Voorwaarde hiervoor is dat kinderen voldoende informatie krijgen. Anders is het immers moeilijk een mening te vormen.

Het recht op participatie hangt sterk samen met het belang van het kind. Zonder rekening te houden met de mening en wensen van kinderen, is het moeilijk om daadwerkelijk beslissingen te nemen die in hun belang zijn. Dat geldt allereerst voor beslissingen die ouders nemen. Maar het geldt ook voor beslissingen van professionals die bij kinderen betrokken zijn waaronder in het onderwijs, jeugdhulp en vrijetijdsbesteding. En het geldt voor de overheid, overheidsinstanties en gemeenten die beleid opstellen dat van invloed is op kinderen. Participatie raakt ook aan het recht van kinderen om te geloven wat zij willen en daarvoor uit te komen. En om samen te komen en zich te verenigen. Dit geldt niet alleen op individueel, maar ook op collectief niveau. Bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van beleid in een gemeente. Het belang van het kind moet altijd een eerste overweging vormen bij alle te nemen beslissingen.

Praat met kinderen

Lars is van mening dat er nog veel te weinig met kinderen wordt gepraat over kinderrechten. "Er wordt veel te weinig gesproken met kinderen en naar hun mening gevraagd over situaties die hun aangaan. Bijvoorbeeld naar de kinderen die slachtoffers zijn van de toeslagen-affaire of kinderen die in een azc wonen, wordt veel te weinig geluisterd..." Dat vindt ook de Kinderombudsman onlangs in het onderzoek "Waar ik bij ben" (zie: www.kinderombudsman.nl), waarin kinderen vertellen

over hoe een conflict tussen hun ouders en de overheid hun eigen leven en vertrouwen in de overheid beïnvloedt. De overheid moet kinderen een volwaardige plaats geven in zijn beleid en handelen vanuit een kinderrechtenperspectief. Zowel tijdens het conflict als bij het herstel.

Het beste besluit

Het stappenplan van de Kinderombudsman 'Het beste besluit voor het kind' helpt om kinderen te betrekken en hun belang van het kind voorop te zetten in besluiten die van invloed zijn op kinderen.

Regel het in de wet

In Nederland is het nog niet bij wet geregeld dat kinderen en jongeren moeten worden betrokken bij de vormgeving en invulling van beleid dat hun aangaat. Er zijn wel een aantal initiatieven van jongeren zelf. Zo hebben jongeren van Speaking Minds meegedacht met de gemeente Culemborg om kansengelijkheid te verbeteren. Ze zagen hoe de gemeente luisterde en aan de slag ging met hun voorstellen. Het Jongerenpanel Mentale Gezondheid heeft meegedacht met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport om de mentale gezondheid van jongeren te waarborgen en verbeteren.

België

In Vlaanderen heeft men jeugdparticipatie wel wettelijk vastgelegd. De Vlaamse Jeugdraad is daar het officiële adviesraad voor de Vlaamse regering en moet om advies gevraagd worden. In de stukken van de overheid zie je wat er wel en niet is overgenomen. De Vlaamse Jeugdraad denkt onder andere mee over klimaat, mentale gezondheid en gelijke kansen. In Nederland is er beweging naar een nationale jeugdstrategie om de positie van jongeren structureel te verbeteren. Zon strategie is domeinoverstijgend. Alle betrokken ministeries moeten goed met elkaar samenwerken aan de ontwikkeling en uitvoering van jongerenparticipatie. Het is belangrijk dat jongeren betrokken worden bij het

"Belang van het kinderen moet leidend zijn bij beslissingen over hen."

ontwerpen van de jeugdstrategie. Zij zijn tenslotte de expert van de gevolgen van beleidskeuzes op hun eigen leefwereld. Kort gezegd: niets over jongeren, zonder jongeren.

Drempel

Lars ziet dat jongeren het soms lastig vinden om te participeren. Ze voelen zich niet serieus genomen, krijgen de kans niet om hun stem te laten horen of ervaren hoge drempels. Bijvoorbeeld door het taalgebruik van volwassenen. En vaak is het, als kinderen al wordt gevraagd om inspraak, niet duidelijk of en wat er nu daadwerkelijk gedaan wordt met hun adviezen. Dat is demotiverend. Maar ondanks deze obstakels roept hij kinderen op om hun stem te laten horen en zo bij te dragen aan de kinderrechten. “Ga in een kinderraad,

een leerlingenraad of stuur een brief naar een instantie. Op je school, in je wijk, gemeente of provincie.”

Recht op onderwijs

Op grond van het VN-Kinderrechtenverdrag heeft ieder kind recht op onderwijs. Basisonderwijs is verplicht en moet voor ieder kind gratis beschikbaar zijn. Het voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs moeten toegankelijk zijn voor alle kinderen, in overeenstemming met hun leerniveau. De overheid moet zorgen voor een ‘inclusief’ onderwijssysteem dat gebaseerd is op gelijke kansen. Alle kinderen moeten zich thuis en veilig voelen op school. Het is van belang dat hun kennis van mensenrechten wordt bijgebracht en dat kinderen samen naar school gaan – ongeacht hun eigen achtergrond of ondersteuningsbehoefte.

Ook in Nederland heeft ieder kind recht op onderwijs. Toch worden sommige kinderen buitengesloten van 'regulier' onderwijs en kunnen zij niet samen met leeftijdsgenootjes naar een school in de buurt. Of ze gaan wel naar school, maar zonder de juiste zorg en ondersteuning te krijgen die nodig is om volwaardig te kunnen deelnemen. Andere kinderen zitten thuis en kunnen überhaupt niet naar school. Het onderwijs in Nederland voldoet niet altijd aan de eisen die hieraan gesteld mogen worden op grond van het VN-Kinderrechtenverdrag. Zo is er onvoldoende aandacht voor kinder- en mensenrechten in het curriculum.

Hoorrecht

Op dit moment wordt het hoorrecht in het onderwijs vastgelegd in de Wet versterking positie ouders en leerlingen in passend onderwijs. Dit hoorrecht geldt voor het opstellen, bijstellen en evalueren van het ontwikkelingsperspectief (doel, afspraken en uitvoering extra ondersteuning). Daarmee is dit hoorrecht alleen van toepassing voor leerlingen met extra ondersteuning op school en beperkt het zich tot de geboden ondersteuning. Maar daarmee is er nog geen hoorrecht voor alle kinderen in het onderwijs. Een bredere toepassing van het hoorrecht naar alle leerlingen en alle zaken op school die van invloed op hen zijn, is nodig om dit kinderrecht in het onderwijs te verankeren.

Werk eraan op school

Een recht hebben, betekent niet dat kinderen automatisch van dat recht gebruik kunnen maken. Participeren en je stem laten horen is nog niet zo eenvoudig. Dat vraagt, naast een omgeving die zich openstelt voor participatie en deze organiseert, ook wat van kinderen en jongeren. In de eerste plaats is informatie nodig over participeren maar ook over de zaken die kinderen aangaan. Daarnaast is nodig dat kinderen hun mening kunnen vormen en die vervolgens ook kunnen uiten. Mondeling en/of schriftelijk. En om echt te kunnen participeren is het ook nodig dat kinderen hierover in gesprek kunnen gaan met andere betrokkenen die wellicht andere belangen hebben. Vaardigheden die

kinderen op school, nog meer dan nu gebeurt, kunnen leren en waar ze mee kunnen oefenen.

Huiswerk voor Nederland

De meest basale kinderrechten, zoals eten, drinken en een dak boven je hoofd of bescherming tegen zware straffen, zijn in Nederland best goed op orde. Maar er is nog genoeg huiswerk te doen. Het onderwijs kan hier enorm aan bijdragen en van betekenis zijn. Door leerlingen (en docenten) in het onderwijsprogramma te informeren over de kinderrechten en deze met hen te bespreken. Door hen vaardigheden te leren die nodig zijn om te participeren. En niet te vergeten door zelf de participatie van leerlingen over alle zaken die op school die van invloed op hen zijn, goed te organiseren. Participatie over zaken die de individuele leerling aangaan, maar ook over beleids- en organisatorische zaken. Daarvoor hoeven we niet te wachten tot het in de Nederlandse (onderwijs)wetgeving is vastgelegd. Want participeren is een vastgelegd kinderrecht, en moet dus geëerbiedigd worden. Gelukkig gebeuren er al veel goede dingen om de participatie van kinderen te bevorderen. Dat laat onverlet dat de landelijke wetgever nog huiswerk heeft te maken om participatie van kinderen in de Nederlandse wet- en regelgeving te verankeren. Wat Lars en mij betreft: niet meer treuzelen maar een beetje snel!

Auteur: Marieke Boon-Mens

*Thema-adviseur passend onderwijs,
Ouders & Onderwijs en redactielid OO
Magazine.*